

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vy_32_INOVACE_39_STAVBA, TVORBA A VÝZNAM SLOVA

Základní škola Jindřicha Pravečka Výprachtice 390
Reg.č. CZ.1.07/1.4.00/21.1674

Autor: Mgr. Lucie Jindrová

Slovní zásoba podle dobového zabarvení

HISTORISMY

= slova označující zaniklou historickou skutečnost

př. léno

ARCHAISMY

= slova, která byla nahrazena novějšími slovy

- používají se v literatuře

př. lučba - chemie

NEOLOGISMY

= slova nově utvořená nebo přejatá

př. motel

Slovní zásoba podle citového zabarvení

SLOVA LICHOTIVÁ (MAZLIVÁ)

- mají kladný citový vztah

př. děťátko, jablíčko, hajat, synátor, zesnout

SLOVA HANLIVÁ (PEJORATIVA)

- mají záporný citový vztah

př. dědek, babizna, žrát, chcípnout

- patří sem slova vulgární (nadávky)

Najdi k archaismu současný význam.

BRADÝŘ

dějepis

chemie

ORUDÍ

fyzika

lékárna

LUČBA

med

holič

SILOZPYT

nádobí

elektrina

STRDÍ

DĚJEZPYT

MLUNO

APATYKA

Vysvětli pojmy.

ZEMAN

LÉNO

PALCÁT

PURKRABÍ

DRÁB

PATRICIÁT

Vysvětli pojmy. **Řešení**

ZEMAN = příslušník nižší šlechty

LÉNO = propůjčená půda od feudála

PALCÁT = úderná ruční zbraň

PURKRABÍ = správce a strážce hradu

DRÁB = dozorce, hlídač

PATRICIÁT = vysoká vrstva obyvatel

Která slova mezi ostatní nepatří? Proč?

A, botel   raut   vladyka   mikroprocesor

B, strdí   anžto   lučba   zeman

C, leník   email   řemdich   purkrabí

D, software   tunelovat   četovat   kolovrátek

E, jazykozpyt   silozpyt   lazebník   cédéčko

Která slova mezi ostatní nepatří? Proč? **Řešení**

A, botel   raut   **vladyka**   mikroprocesor

B, strdí   anžto   lučba   **zeman**

C, leník   **email**   řemdich   purkrabí

D, software   tunelovat   četovat   **kolovrátek**

E, **cédéčko**   jazykozpyt   silozpyt   lazebník

Anotace

Pracovní materiál je věnován slovní zásobě. Jsou vysvětleny základní pojmy- historismy, archaismy, neologismy (slovní zásoba podle dobového zabarvení), lichotivá a hanlivá slova (slovní zásoba podle citového zabarvení). Materiál je doplněn o jednotlivá cvičení, která prověřují pochopení látky a pracovní list. DUM je určen pro žáky 6.-9. ročníku základní školy.